

Kwalitatieve toelichting op Burgeronderzoek 2013

Gemeentemonitor, onderdeel 2.1 Onveiligheidsgevoelens

Het Burgeronderzoek constateert een toename van de onveiligheidsgevoelens in de Kerkraadse buurten tussen 2011 en 2013 met 9 procentpunten. Gemiddeld per buurt nam het onveiligheidsgevoel in die periode toe van 37% van de ondervraagden tot 46%. Dit percentage geeft het aantal geënquêteerden weer die een bevestigend antwoord gaven op de vraag: *“Voelt u zich wel eens onveilig in uw eigen buurt?”* Overigens zijn in het Burgeronderzoek uit de aard der zaak enkel die enquêteresultaten verwerkt van burgers die het aangeboden vragenformulier ook geretourneerd hebben. Waar in deze notitie sprake is van “geënquêteerden” wordt steeds bedoeld de mensen die niet alleen een vragenformulier hebben ontvangen maar dit ook ingevuld teruggestuurd hebben.

De ‘Gemeentemonitor Kerkrade’, die de resultaten van het Burgeronderzoek presenteert, relateert deze resultaten echter door er op te wijzen dat het aantal geënquêteerden dat de vraag naar ervaren onveiligheid bevestigend beantwoordde, en zich daarbij niet *“wel eens”* maar daarentegen juist *“vaak”* onveilig voelt in de buurt, slechts ca. 10% bedraagt. Het zojuist genoemde percentage bedraagt dan geen dan 46 maar 4,6% en nuanceert het beeld in belangrijke mate. De vraag mag terecht worden gesteld of bij het ontwikkelen en vaststellen van beleid en de daarbij horende beleidsdoelstellingen de onveiligheidsgevoelens veel relevanter zijn, die structureel bij burgers leven en niet slechts incidenteel of af en toe.

Hoe dan ook, het Burgeronderzoek stelt vast dat het gevoel van de gemiddelde Kerkraadse burger inzake de veiligheid in de eigen buurt, afgenomen is in de periode van 2011 tot 2013. Opmerkelijk is dat deze toename van de subjectieve onveiligheid niet gepaard gaat met een toename van die vormen van criminaliteit en overlast die bij uitstek bepalend mogen worden geacht voor het veiligheidsgevoel in wijk of buurt. Integendeel, aan de hand van **politiecijfers** kan worden vastgesteld dat de objectieve criminaliteit en overlast die feitelijk plaats vindt, juist afneemt en/of qua omvang heel ver achterblijft bij die percentages betreffend het veiligheidsgevoel. Zo is gebleken van een afname tussen 2011 en 2013 van de aantallen woninginbraken, straatroven en overvallen en geldt hetzelfde voor de jeugdoverlast. Dit zijn bij uitstek vormen van criminaliteit en overlast die het veiligheidsgevoel van de buurtbewoners onmiskenbaar beïnvloeden.

In elk geval kan worden vastgesteld dat de onveiligheidsgevoelens die in de ‘Gemeentemonitor Kerkrade’ worden gepresenteerd als resultaat van het Burgeronderzoek in dat zelfde jaar, zeer sterk afwijken van de objectieve politiecijfers. Zelfs indien we deze cijfers vergelijken met het percentage geënquêteerden dat aangeeft zich *structureel* onveilig te voelen in de eigen wijk of buurt en des te meer indien we de vergelijking trekken met het percentage buurtbewoners dat zich *“wel eens”* onveilig voelt. Onderstaand overzicht geeft dit weer voor het jaar 2013:

structureel onveilig in de eigen buurt:	4,6%	van het aantal geënquêteerden
<i>“wel eens”</i> onveilig in de eigen buurt:	46 %	van het aantal geënquêteerden
woninginbraken,	1,12 %	van het aantal woningen
drugs/drankoverlast,	1%	van het aantal inwoners
jeugdoverlast,	0,3 %	van het aantal inwoners
woonoverlast,	1,7 %	van het aantal inwoners
overvallen,	0,03 %	van het aantal inwoners
straatroven,	0,03 %	van het aantal inwoners

De vraag is nu hoe deze sterk uiteenlopende cijfers betreffende objectieve en subjectieve veiligheid kunnen worden verklaard. Om te beginnen moet worden opgemerkt dat een waterdicht onderbouwde verklaring enkel kan worden verkregen indien daar een gericht empirisch onderzoek naar wordt gedaan. Een dussdanig onderzoek ontbreekt evenwel. Niettemin zijn er een reeks mogelijke verklaringen denkbaar, waarvan het voor de hand ligt dat ze van invloed zijn op de discrepantie tussen objectieve (gemeten) en subjectieve (beleefde) onveiligheid en de afwijkende tendensen hierin (politeicijfers worden gunstiger, terwijl subjectieve veiligheid afneemt). Deze eventuele verklaringen zijn:

- Media-aandacht voor criminaliteit en onveiligheid. Veel media-aandacht zal het gevoel van veiligheid ongunstig beïnvloeden.
- Invloed van de social media; toenemend gebruik van bijvoorbeeld Facebook en Twitter kan bijdragen aan het snel en omvangrijk verspreiden van negatieve berichten over criminele feiten die zich in de wijk hebben voorgedaan. Het “lopend vuurtje” verspreidt zich daarmee sneller en intensiever dan vroeger het geval zou zijn geweest.
- Specifieke samenstelling van de bevolking, bijvoorbeeld
 - Qua leeftijd (relatief veel senioren of juist niet).
 - Sociaaleconomische samenstelling.
- Wijze van enquêteren in het kader van het Burgeronderzoek:
 - het Burgeronderzoek gaat uit van deelname, waarbij burgers een enquêteformulier ontvangen en gevraagd is dit in te vullen en te retourneren. Er is dus geen persoonlijk contact geweest met een enquêteur die zo nodig de vragen heeft toegelicht.
 - of het vragenformulier terug gestuurd wordt, hangt af van de geënquêteerde zelf; denkbaar is dat mensen die zich veel zorgen maken omtrent leefbaarheid en veiligheid in de buurt, meer geneigd zullen zijn het vragenformulier in te vullen en terug te sturen dan mensen die positief denken over veiligheid in de buurt. Met name die laatste categorie zal zich minder vaak de tijd en moeite nemen het formulier in te vullen en terug te sturen, maar “gelooft het wel”. Zodoende kan er een scheefgetrokken beeld ontstaan.
- De formulering van de enquêtevraag is al aan de orde geweest: “*Voelt u zich wel eens onveilig in de eigen buurt ?*”. Heel veel mensen zullen zich wel eens onveilig voelen. Zorgen baart pas een structureel, dus bij voortduring of regelmatig ervaren onveiligheidsgevoel.
- Opmerkelijk is enerzijds het afgenomen gevoel van veiligheid, gemeten tijdens het Burger onderzoek in het voorjaar van 2013, en anderzijds de eenmalige piek in een aantal criminaliteitscijfers die zich kort daarvoor, (namelijk in 2012) heeft voorgedaan. Mogelijk is hier sprake van een relatie. Na de piek in 2012 hebben de criminaliteitscijfers naar 2013 en 2014 zich doorgaans overigens gunstig ontwikkelt.

Uit een rapport van het Centrum voor Criminaliteitspreventie en Veiligheid (CCV) blijkt dat opmerkelijke en om een verklaring vragende verschillen tussen subjectieve en objectieve veiligheid landelijk een veel voorkomend verschijnsel zijn en dus niet uniek is voor Kerkrade.

Hoe dan ook is er een opmerkelijk verschil tussen de beleefde veiligheid, zoals uit het Burgeronderzoek blijkt en de mate van criminaliteit en overlast in de wijken en buurten. In het collegeprogramma alsmede in het door de raad vastgestelde Beleidsplan Integrale Veiligheid 2015-2018 is er aandacht voor het bevorderen van de veiligheid in de wijken en buurten. De focus ligt daarbij op het participeren, in de integrale aanpak van high impact-crime (waaronder woninginbraken, straatroven en overvallen) en van drugs- en jeugd- en woonoverlast. De insteek is daarbij dat de feitelijke criminaliteit en overlast (verder) moet worden terug gedrongen. Het integraal veiligheidsbeleid heeft voorts als uitgangspunt dat er passende aandacht dient te zijn, niet alleen voor deze objectieve (on)veiligheid maar daarnaast ook voor

de subjectieve gevoelens van onveiligheid bij de burger, ook (en juist) indien deze niet (volledig) stroken met objectief vastgestelde onveiligheid. Bij het verbeteren van deze subjectieve veiligheid kunnen meer en betere voorlichting en communicatie richting de burgers een positieve bijdrage leveren, alsmede betoonde betrokkenheid en participatie van de gemeente aan veiligheidsprojecten in de buurt.

Gemeentemonitor, onderdeel 1 Leefbaarheid

In dit gedeelte van de vragenlijst wordt ingegaan op de leefbaarheid van de buurt of dorp. Zo wordt gevraagd in hoeverre men tevreden/ontevreden is over een aantal voorzieningen. De voor de afdeling relevante voorzieningen zijn: basisonderwijs, voorzieningen voor jongeren, sportgelegenheid, buurt- en gemeenschapshuizen, speelmogelijkheden voor kinderen, kinderopvang/peuterspeelzaalwerk.

Met uitzondering van de voorzieningen voor jongeren (20% tevredenheid versus 52% ontevredenheid) en speelmogelijkheden (32% tevredenheid versus 41% ontevredenheid) scoren de “welzijnsvoorzieningen” (zeer) positief.

Met betrekking tot **de speelvoorzieningen** kan opgemerkt worden dat de aanpassingen van de speeltuinen en openbare speelplekken, zoals met de raad afgesproken, in een vergevorderd stadium verkeren. Deze aanpassingen zijn gebaseerd op demografische gegevens. Bovendien zijn de speelvoorzieningen en speeltuinen op basis van de integrale visie over de gemeente gespreid. Een en ander heeft weliswaar geresulteerd in een indikking van de bestaande voorzieningen, echter - en dat is wezenlijk - heeft er tevens een kwaliteitsslag plaatsgevonden.

In de burgermonitor 2015 zouden de effecten van deze kwaliteitsslag merkbaar moeten zijn.

Met betrekking tot **de jongerenvoorzieningen** wordt het volgende opgemerkt. In het kader van de spreiding van voorzieningen over de buurten in Kerkrade, is in elke wijk (behalve in West) een jongerencentrum aanwezig. Opvallend is dat net in de buurt waar door de sluiting van de Campus geen jongerenvoorziening meer aanwezig is, dit geen nadelig effect op de score heeft gehad. Waarop deze score dan ook gebaseerd is, is een raadsel. Mogelijk vanuit een stuk onwetendheid dan wel subjectieve gevoelens bij de geënquêteerden.

Leefbaarheid en stadsontwikkeling hebben een directe relatie met elkaar. Duidelijk is in ieder geval dat stadsontwikkeling (en dus ook leefbaarheid) een verhaal van lange adem is; denk hierbij aan de structuurvisie en de stadsdeelvisies.

In het vigerende collegeprogramma wordt in ieder geval doorgezet op de lijn van de afgelopen jaren. De aantrekkelijkheid en leefbaarheid van de stad en de wijken wordt danig beïnvloed door de krimp, de vergrijzing en de ontgroening. Ook in het collegeprogramma is hiervoor aandacht, met als belangrijke doelstelling het aantrekkelijk houden van de stad.

Gemeentemonitor, onderdeel 3 Beheer en onderhoud

Om verbetering aan te kunnen brengen in het beheer en het onderhoud van voorzieningen in de buurt wordt gevraagd wat er van het huidige beheer en onderhoud door de gemeente wordt gevonden. Uit het onderzoek blijkt dat minder dan 20% van de ondervraagden tevreden over het onderhoud en het beheer van speelveldjes is. Door de herinrichting van de speelveldjes in het kader van het nieuwe speelplekkenbeleid wordt in de toekomstige monitor de tevredenheidsscore mogelijk verhoogd. Het is de

bedoeling dat onder het motto buurtbetrokkenheid de buurtbewoners bij het toekomstige onderhoud nauw betrokken worden.

Gemeentemonitor, onderdeel 6 Bewonersprofiel

Op het gebied van de maatschappelijke participatie scoort Kerkrade in verhouding tot de andere stedelijke gemeenten binnen de regio Parkstad Limburg gemiddeld. Voor elk van de 5 vormen van participatie (sport, uitgaan, bezoek vrienden/familie, hobby en vrijwilligerswerk) verschilt de deelname in Kerkrade gering van de percentages binnen de regio. De vraagstelling gaat specifiek in op een actieve vrijetijdsbesteding. Hierbij wordt een nadrukkelijk accent op sporten gelegd. Terwijl andere vormen van vrijetijdsbesteding die (in verenigingsverband) beoefend kunnen worden in de marge aangehaald worden. Met een rijk verenigingsleven zoals Kerkrade dit kent, is de score dan ook opvallend laag. Tel daar nog de individuele vrijetijdsbeoefening bij op, dan zou de score veel hoger moeten liggen.

Vanuit de gemeente wordt de besteding van vrije tijd in verenigingsverband en op individuele basis in diverse opzichten ondersteund, zoals dat zijn: het verlenen van financiële ondersteuning aan verenigingen, het bieden van geschikte (binnen- en buiten) accommodaties; het financieel ondersteunen van professionele organisaties die cursussen aanbieden.